

50
příběhů
ČESKÝCH
A SLOVENSKÝCH
rebelek

KAPKY
NA
KAMENI

Albatros

Kapky na kameni

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.cpress.cz

www.albatrosmedia.cz

**Gabriela Futová; Veronika Šikulová; Zuzana Štelbaská;
Klára Kubíčková; Monika Kompaníková; Monika
Kaprálíková; Hana Krutílková; Kamila Musilová;
Lucie Jarkovská**

Kapky na kameni – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Adéla Kochanovská Němejcová • Celica Raticová • Andrea T
 Anna Tabaková • Barbora Idešová • Barbora Krapková • Beate
 Božena Láglerová • Božena Ilančíko
 Daniela Hlivošová • Lilanová • Eman Ghalebová •
 Plamínková • Gabika Fuková • Gerky Cori • Gisi Fle
 Helena Turcerová Devečková • Charviva Reiko
 Jana Šarmanová • Jana No...rová • Josefína Kostelecká
 Klára Kubičková • Libuše Niklová
 Ludmila Zatlou...la Šapošnikovo
 Marie Škup...arín...hodžová
 Michaela...bi...ová
 Pascoe M...
 Hlavá • Tár...
 Veronika...
 Luzana J...

JAK SE TVOŘILY DĚJINY

Časová osa

1811–1918

1811 — Česko a Slovensko byly několik století součástí **Habsburské monarchie**, ne všude ale platily stejné zákony. V rakouské části Habsburské monarchie byl zákonem z roku 1811 zakotven zvyk, že o rodinném majetku, výchově dětí i místě bydliště rodiny má rozhodovat muž jako manžel a otec. Úlohou ženy mělo být starat se o domácnost a o děti. Plnoletí synové o sobě směli rozhodovat sami, o dcerách ale rozhodoval nejprve otec a potom manžel.

1843 — V Praze vznikl **dívčí ústav Budeč** vedený Bohuslavou Rajskou. O pět let později založil Školu pro dospívající děvčata v Liptovském Mikuláši i Ján Kadavý, ta však fungovala jen rok.

1848–49 — Ve většině Evropy proběhla **série revolucí proti útlaku, za lidská a občanská práva, za zrušení poddanství** a proti tehdejší monarchiím. Slovinci v čele s Ludovítem Štúrem v tehdejší Uhersku bojovali zejména za svůj mateřský jazyk. Vzniklo několik vzdělávacích a národně uvědomovacích spolků určených mladým ženám.

1867 — Habsburská monarchie se změnila na **Rakousko-Uhersko**.

1869 — Vznikl **první celoslovenský ženský spolek Živena**. Usiloval o vzdělávání žen, založení dívčí školy s vyučovacím jazykem slovenským a vydával i několik časopisů určených ženám.

1874 — V Uhersku byl **přijat zákon o plnoletosti**, kterým se spod otcovské pravomoci dostaly už i dcery po dosažení 24 let a až do případné svatby se tak stávaly právně samostatnými. Zlepšilo se sociální postavení svobodných žen, zrušila se však výživovací povinnost otce a plnoleté ženy se musely postarat samy o sebe.

BRATISLAVA

Achezy • Aneta Františka Holasová • Anička Jurkovičová •
 Arix Pospíšilová Čelková • Bertha von Luttner • Bianka Török
 ová Timrava • Broňa Schragge • Dagmar Burešová • Dagmar
 • Erika Godlová • Ester Tímerová Martinčeková • Františka
 Schmannová • Han • Hana Gregorová • Hana Hegerová • Hana
 á • Ilona Polanski • Ivana Játeková • Izabela Textorisová •
 i • Julie Moscheles • Kamila Musilová • Kateřina Kynclová
 Lucia Žatkuliaková • Lucie Jarkovská • Lucie Myslíková
 ová Gujeská • Magdaléna Gurská • Margarita Khavanski •
 Mária Hollósyová • Marta Kubišová • Martina Táblíková
 • Monika Kapráliková • Monika Kompaníková • Monika
 á • Olena Mondičová • Olga Fierz • Pavla Bašťanová • Petra
 • Taja Spasskova • Tereza Říčanová • Terézia Vanszová •
 • Veronika Vlková • Věra Čáslavská • Zuzana Hasna
 ur • Zuzana Vnora • Zuzana Wiedermannová Močýčková

1886

1890

1896

1907

1912

1914

1918

vensko

UŽHOROD

Podkarpatská
Rus

1886 — **Spolek Vesna v Brně** založil prestižní vyšší dívčí školu.

1890 — V Rakousku-Uhersku vzniklo v Praze **první dívčí gymnázium Minerva**. Vedla ho Eliška Krásnohorská a jeho hlavní úlohou byla příprava na vysokoškolské studium.

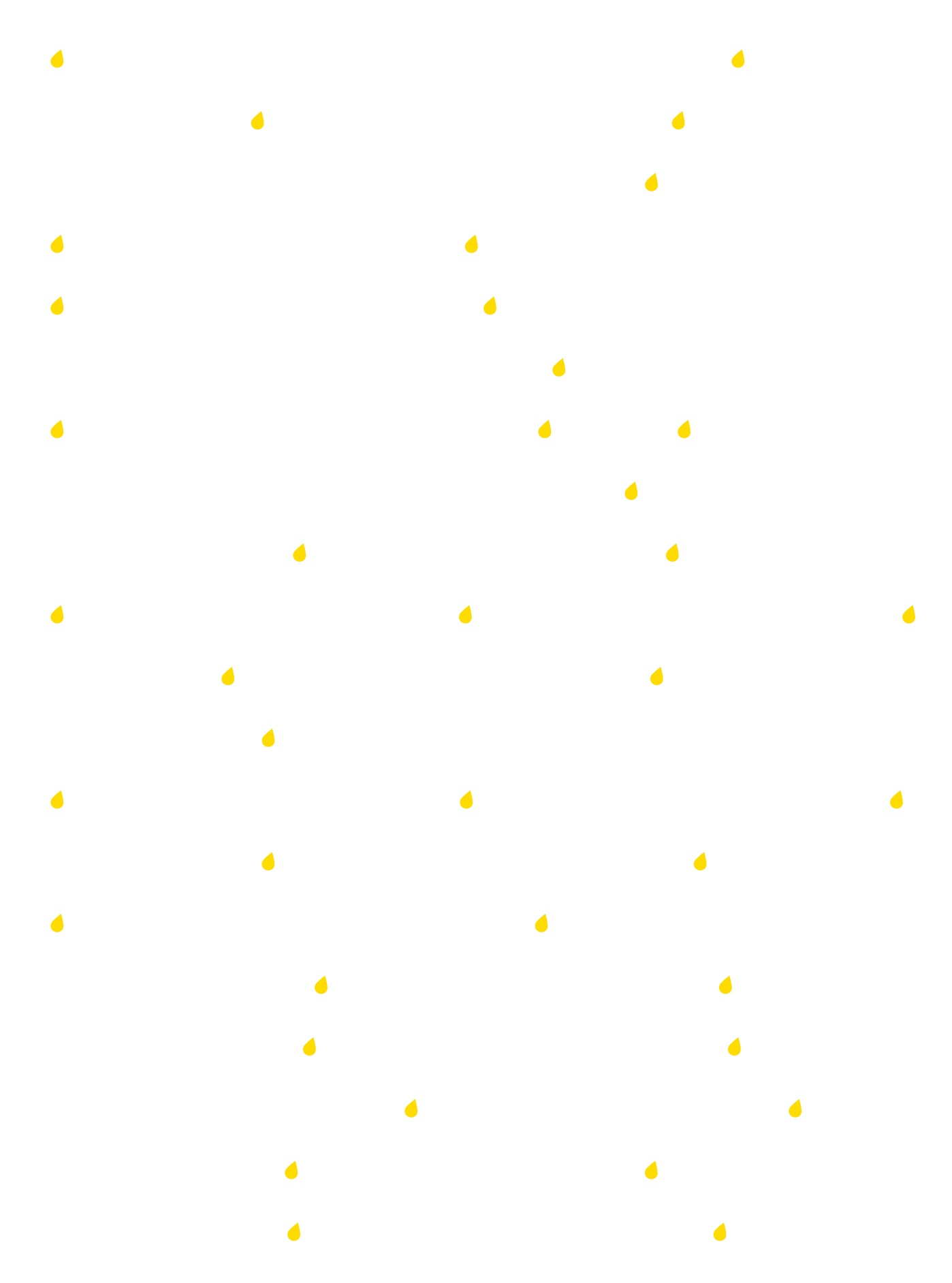
1896 — **První ženou s vysokoškolským diplomem** v Uhersku se stala **Vilma Glücklich**, která pocházela z Nového Mesta nad Váhom. O rok později začaly ženy přijímat filozofické fakulty rakouských univerzit a o tři roky později se ženy mohly stát lékařkami.

1907 — V Rakousku-Uhersku bylo všem mužům **přiznáno volební právo**. Voleb do uherského parlamentu se však dále účastnili jen příslušníci šlechty, majetní nebo vzdělaní muži. Ženy nemohly volit v žádné části monarchie.

1912 — Božena Viková-Kunětická se stala **první ženou zvolenou do Českého zemského sněmu**.

1914–18 — **První světová válka**. Zatím co muži bojovali ve válce, musely ženy zastat velkou část dotehdy čistě mužských povolání.

Albatros

50

Příběhů
ČESKÝCH
A SLOVENSKÝCH
rebelek

50
příběhů
ČESKÝCH
A SLOVENSKÝCH
rebelek

KAPKY
NA
KAMENI

Albatros

Copyright © Gabriela Futová, Lucie Jarkovská, Monika Kapráliková, Monika Kompaníková, Hana Krutílková, Klára Kubíčková, Kamila Musilová, Veronika Šikulová, Zuzana Štelbaská, 2019

Translation © Martin Herodek, 2019

Illustrations © Pavla Baštanová, Barbora Idesová, Jana Farmanová, Magdaléna Gurská, Han, Aneta Františka Holasová, Margarita Khavanski, Veronika Klímová, Kateřina Kynclová, Nikola Logosová, Michaela Mihalyi, Jana Nachlingerová, Monika Pascoe Mikyšková, Ilona Polanski, Alica Raticová, Tereza Řičanová, Broňa Schragge, Dagmar Škokanová-Tragorová, Petra Slabá, Taja Spasskova, Ivana Šáteková, Marie Štumpfová, Andrea Tachezy, Bianka Török, Veronika Vlková, Lucia Žatkuliaková, 2019

Cover and layout © Mária Rojko, 2019

ISBN verze 978-80-00-05673-9

ISBN e-knihy 978-80-00-05707-1 (1. zveřejnění, 2019)

ÚVOD

„Jsem jako kapka vody na kameni. Tak dlouho kapu na to samé místo, až se na něm objeví otisk. A přesně tak se otisknu i do srdcí mnoha a mnoha lidí.“

Rigoberta Menchú Tum, guatemalská aktivistka a nositelka Nobelovy ceny míru, velmi dobře ví, jak slabý je hlas chudé ženy z venkova. Ví však i to, že když se k jednomu slabému, ale vytrvalému hlasu přidají další, bude je slyšet mnohem víc.

Hlasy dětí, žen a dívek jsou jako kapky. Téměř neviditelné, neuchopitelné, jemné. Když je však necháme kapat na tvrdý kámen, vyhloubí v něm jamku. A když vytrvají a nepřestanou, vyhloubí hlubokou rýhu, vymelou koryto potoka a ty nejvytrvalejší podemelou a naruší i kopce či skaliska, která se zdají nepokořitelná.

K sesbírání padesáti příběhů výjimečných žen nás inspirovala kniha *Příběhy na dobrou noc pro malé rebelky* od Eleny Favilli a Francescy Cavallo. Protože jsme v ní našly jen jedinou českou ženu, rozhodly jsme se vydat knihu vlastní. Ženy, které jsme vybraly, byly a jsou nenápadné, ale nesmírně houževnaté bojovnice. Některé z nich používaly i opravdové zbraně, většina z nich ale svůj hlas, talent, inteligenci a vytrvalost. A lásku. Lásku k literatuře, k umění, k lidem, ke své vlasti. Některé bojovaly za práva žen, jiné se snažily uplatnit v umění, ve sportu, ve vědě nebo v politice. Ne vždy byly ve svém oboru nejlepší, nejúspěšnější, světové. Ne vždy skončily ověčené vavříny. A ne všechny přežily. Některé můžeme dokonce považovat za neúspěšné. A přece si zaslouží naši pozornost, protože jako kapky na kameni, krůček po krůčku, prošlapaly cestičku mnoha dalším.

Kdyby žily ve světě, ve kterém mají ženy stejná práva a možnosti jako muži, možná by jejich příběhy nebyly tak výjimečné a pravděpodobně by dosáhly mnohem výš. Jejich startovací čára však byla daleko, daleko za čarou mužů a chlapců. V době, ve které žila například výšivkárka Mária Hollósyová, mírová aktivistka a spisovatelka Bertha von Suttner, sportovkyně Josefína Kostelecká či botanička Izabela Textorisová, byla dráha dívek přesně vymezená. Zatímco chodničky chlapců se klikatily podle jejich tužeb a schopností, od dívek se očekávalo, že se budou věnovat rodině, později manželovi a dětem, a k tomu nepotřebovaly ani vzdělání, ani vlastní peníze, ani svobodu. Bylo zvláštní a pobuřující, když dívka sedla na bicykl, když si žena ostříhala vlasy nebo opustila muže. Bylo nepředstavitelné, že by žena mohla projevit názor ve volbách nebo učit na univerzitě. Dnes máme svobody mnohem víc, i tak je ale naše práce často nedoceněná a bojujeme s předsudky.

V knize najdete příběhy úžasných osobností, které z předem nalinkované cestičky vykročily, překonaly množství překážek a prožily život podle vlastních představ. Vybrat padesát žen nebylo vůbec lehké – kniha by mohla mít tisíc stran a deset pokračování a určitě by i vás napadla jména mnoha žen, které by si zasloužily pozornost.

Rozhodly jsme se napsat knihu česko-slovenskou, protože nechceme zapomenout na naši společnou historii. Koneckonců to ani není možné, za posledních sto padesát let, které kniha pokrývá, změnila naše země několikrát název i hranice a stále tu žije pestrá směs lidí různých etnik, ras a náboženství. I naše hrdinky jsou různorodé. Najdete tu příběh maďarské řeholní sestry slovenského původu, která zachraňovala Židy, jemenské studentky, rusínské sochařky, romské překladatelky, Češky židovského původu, která působila v Austrálii, i slovenské muslimky. Síly při tvorbě této knihy spojilo kromě devíti autorek textů i dvacet šest ilustrátorek, tři redaktorky, překladatelka (a také jeden muž – překladatel, který slovenské příběhy převedl do češtiny), grafička, historička, designérky

písmá a další skvělé ženy, které nám pomáhaly svými radami. Také ony si zaslouží pozornost, i ony jsou kapkami, které za sebou zanechávají výraznou stopu.

Budeme rády, když si na naše hrdinky i autorky vzpomenete, až vám dojdou síly a budete o sobě pochybovat. Až se budete rozhodovat, zda se ozvat, když ostatní mlčí, zda plavat s proudem, nebo se vydat proti. Zda stojí za to bojovat, když ostatní už boj vzdali, a zda žít svůj život podle vlastních představ, nebo podle představ jiných.

**Monika Kompaníková,
Kamila Musilová**

„JSEM
JAKO KAPKA
VODY NA KAMENI.
TAK DLOUHO KAPU
NA TO SAMÉ MÍSTO,
AŽ SE NA NĚM OBJEVÍ
OTISK. A PŘESNĚ TAK
SE OTISKNU I DO
SRDCÍ MNOHA
A MNOHA
LIDÍ.“

Rigoberka
Menchiú Tum

(politická aktivistka)

LATA BRANDISOVÁ

První a jediná žena,
která vyhrála
Velkou pardubickou

(1895 Úmonín — 1981 Reiteregge)

V chatě v lesích u Řitky blízko Prahy žila stařenka. Malá, hubená a vetchá jako listí, co na podzim padá ze stromů. Nebyla však vždycky starou ženou. Nad stolem v její chatce visela rezavá podkova. Když

sbírala dříví na oheň a chodila ke studni, vzpomínala na koně, z jehož přední pravé nohy ta rezavá podkova byla. Norma. To bylo jméno oné klisny.

A stařenka? Ta se jmenovala Lata.

Lata se narodila kdysi dávno na zámku jako hraběnka. Měla sestru – dvojče – a několik dalších sourozenců. Jejich rodiče vlastnili stáje. Lata byla ze všech dětí vždycky nejrychlejší a u koní trávila nejvíc času. Nebavilo ji jezdit jako ostatní dámy, v sukni, posazená způsobně na stranu. Nejraději vyskočila na nejdivočejšího bělouše a tryskem si to pádila k lesu, marně za ní maminka volala, že má jít na hodinu kreslení. Když byla starší, nosila mužské šaty, aby ji ze stájí nehnali hned domů, a dokonce si malovala knír, aby ji považovali za muže. Lata i její rodina si žili dobře, jenomže pak přišla první světová válka. Latini rodiče zemřeli, koně zabavila armáda a ona musela začít vychovávat své mladší sourozence. Na koně už neměla čas. Trvalo několik let, než se vrátila na závodiště.

V Pardubicích tehdy vymysleli nový závod – po vzoru slavných londýnských dostihů steeplechase tam postavili těžkou, přetěžkou překážkovou dráhu: vodní

příkopy, křoviny k přeskakování; nic pro nezkušené jezdce. Na koních tehdy závodili hlavně vojáci nebo veteráni z války. A na tenhle závod se hraběnka Lata přihlásila. Nechtěla hned vyhrát. Chtěla jen vědět, jaký je ten nový věhlasný závod – Velká pardubická steeplechase. Jezdila tehdy na klisně jménem Nevěsta.

Muži na ni však podali stížnost, že žena závodit v Pardubicích nesmí. Co ji to napadlo, hnát se mezi vojáky a bývalé dragouny! Lata se nevzdávala: napsala dopis do Londýna, do města, kde všechny tyto překážkové dostihy vznikly, aby tamní závodníci rozhodli, zda smí žena startovat.

Smí, napsali z Londýna! A tak nakonec Latu v Pardubicích nechali i s její Nevěstou odstartovat, že si hned srazí vaz a bude aspoň od té umíněné hraběnky pokoj. A ona opravdu spadla. V prvním závodě spadla hned třikrát. Stejně jako spousta mužů. Jenomže pokaždé vstala. A dojela v sedle Nevěsty pátá, sice špinavá a potlučená, ale dostala se do cíle, což se o dobré polovině těch odvážných chlapů říct nedalo.

Lata mohla být spokojená, ale chtěla víc. Další rok závodila znovu a skončila třetí. To už nikdo nic nenamítal, když viděl na startu její červeno-bílý pruhovaný dres. Jezdila už na Normě, Nevěsta šla na odpočinek. A příště spolu skončily druhé!

A pak přišel ten šťastný rok. Norma už od jara trochu kulhala, pak se sice vzpamatovala, ale zdálo se, že závody nezvládne. Tvrdohlavá Lata ale vyhádala Normě ještě poslední rok závodění. Přišel podzim a s ním další start Velké pardubické.

Ani favorité závodu na Normu nestačili. Na Normu v sedle s jedinou ženou závodu. Na Normu, kterou bez bičíku jen tak rukou poháněla v pruhovaném dresu hraběnka Lata. Vyhrály! Opravdu vyhrály! Konečně!

Radost po závodě nebrala konce. Nadšení fanoušci a fanyanky doslova donesli na ramenou Latu na pardubické náměstí a až do noci její vítězství oslavovali. Byla první ženou, která v Pardubicích vyhrála. Nikdo tehdy netušil, že za rok už se Pardubická nepoběží, protože na zemi dolehne

tíže druhé světové války. Že tohle jsou poslední chvíle slávy Laty Brandisové.

Lata si vzala na památku Norminu vítěznou podkovu. Někdy, když venku

prší a ona sedí u kamen a upřeně se dívá na podkovu, slyší hraběnka Lata Brandisová tleskat a výskat davy na tribunách. Slyší zase ržát Nevěstu a Normu. A je opravdu šťastná. ●

DAGMAR BUREŠOVÁ

Advokátka, která
v dobách socialismu hájila
odpůrce režimu

(1929 Praha — 2018 Praha)

Byla slavná svatba a žili šťastně až do smrti. Tak končí hodně pohádek. Ale nechtěli jste někdy vědět, jak to bylo dál? Jak to vypadá, když se

žije šťastně? Je k tomu potřeba hodně peněz? Stane se to samo od sebe, nebo je potřeba se snažit? Vyhnuly se jim nemoci, zlí lidé a všechny těžkosti?

Dagmar Burešová prožila šťastný život. Byl plný lásky a velkých věcí, i když v něm byla spousta těžkostí, překážek i zlých, podlých lidí. Když se Dáša vdávala, začínala padesátá léta a v Československu panoval tuhý politický režim. To znamenalo, že si lidi nemohli svobodně zvolit své politiky ani je nesměli kritizovat. Za to hrozilo vězení, někdy dokonce smrt. Dáše bylo 21 let, studovala práva a její muž Radim, kterému bylo 23, studoval medicínu.

I když žili v nepříliš šťastné době, byli spolu po svatbě skutečně šťastní. Každý rok jezdili na dovolenou pod stan, měli hodně přátel, se kterými byla spousta legrace. Časem měli dvě dcery, Zuzku a Lucku. O domácnost se jim starala Radimova maminka, babička Zuzanky a Lucinky. Když už byla moc stará, převzal péči o domácnost tehdy už vyhlášený dětský lékař Radim.

Začala šedesátá léta a už se zdálo, že společnost směřuje k větší svobodě. Dagmar byla známá advokátka a zastupovala lidi v soudních sporech. Její vášní bylo právo. Jenže 21. srpna 1968 obsadila Československo sovětská armáda a se svobodou byl

konec. Lidé se nejdříve bouřili, brzy však protesty utichly a země se smířovala s přítomností cizí armády.

Všichni ale toto příkoří nepřijali. Po několika měsících došlo ke strašné události. Na protest proti okupaci se upálil student Karlovy univerzity Jan Palach. Chtěl povzbudit lidi, aby v protestech vytrvali a nevzdávali se. Celá země byla v šoku. Studenti vyšli do ulic a začali znovu protestovat proti cizí armádě. Jenomže politici se báli a snažili se Jana Palacha všemožně očernit. Jeden komunistický poslanec o něm šířil ošklivé pomluvy.

A tak jednoho dne zaklepala na dveře advokátní kanceláře, kde pracovala Dagmar, paní Libuše Palachová, Janova maminka. Chtěla toho pomlouvačného politika žalovat a požádala Dášu, aby se stala její právní zástupkyní, tedy aby jí pomohla u soudu. Dagmar stála před

těžkým rozhodnutím. Tenhle soudní spor vypadal úplně beznadějně. Soudy nebyly nezávislé, pracovaly podle přání politiků. Politici se báli Sovětského svazu, v ulicích stály tanky a ty, kdo protestovali, rozháněla násilím Veřejná bezpečnost. Strach byl všude.

A najednou by měla
Dáša, jako advokátka
Palachovy matky, všem
veřejně říct, že komunistický
politik vykládá lži? Spíš než vítězství
u soudu ji čekají problémy. A možná
zasáhnou i její rodinu, milovaného
manžela a dcery. Neměla by paní
Palachové říct, že se nedá nic dělat?
Že tohle je předem prohraná bitva?

Dagmar Burešová však nezaváhala
ani vteřinu. Věděla, že se musí po-
stavit za paní Palachovou právě
proto, že to vypadá tak beznadějně.
Jako advokátka přeci musí hájit
spravedlnost, ne své vlastní pohodlí.
Dagmar brala tento případ jako jeden
ze svých největších úspěchů. Paní
Palachová u soudu sice nevyhrála,
ale Dagmar ji podpořila lidsky.
Společně stály na straně pravdy.

Později Dagmar zastupovala mnoho
dalších, kteří protestovali proti nesvo-
bodě, třeba i Václava Havla, jenž se
po revoluci stal prezidentem. Většinu
případů vyhrála. U soudních sporů stála
na straně zastráňovaných
a utiskovaných. Vždy
skvěle připravená,

důkladně obezná-
mená s případem,
s dokonalou znalostí
zákona. Pevná a elegantní. Bohužel
za to byla potrestána vládnoucími
politiky. Měla zakázáno cestovat
do zahraničí a její mladší dcera Lucie
nesměla studovat. Dům Burešových
hlídala tajná policie, Dáša i její manžel
Radim museli několikrát k výslechu
na policii.

Možná si říkáte: tohle je ten šťastný
život? Může to vypadat zvláště, ale
ano. Dagmar byla šťastná, protože
věděla, že chce a musí hájit pravdu.
Navíc její muž to vnímal úplně stejně.
Radima nikdy ani nenapadlo, že by
pro něj bylo lepší, kdyby jeho žena
raději vařila, než hájila ostatní.
Dagmar dělala smysluplnou a důle-
žitou práci a měla milujícího
a respektujícího manžela.

Po revoluci v roce 1989 se Dagmar
stala ministryní spravedlnosti. Nová
demokratická společnost si nemohla
pro tuhle funkci přát nikoho lepšího
než ženu, která perfektně rozumí
nejen právu, ale i tomu, co je to
spravedlnost. 🍓